

laten vinden
kapel, troost
verdrinking
wereld over-

ure, dat wij
in de kribbe,
de Christus-
is gegaan, en
troon Gods

daar genoeg
s genoeg aan?
ze ook Beth-
ook maar te-

remia in ver-
gehoord, ge-
weende haar
omdat zij niet

wordt als de
wel kinderen
niet om daag-
der belofte
vermeerdering
an haar eigen
ind, dat haar
dan Ben-oni,
daarmee af-
en troost, dat

als stammoe-
n, toen haar
om naar Ba-
s haar geklag
merde zij im-
urer kinderen,
zij zich des-

en haar niet
haar b.v. had
eweene, en uw
iw arbeid, uw
rkomen", ook
3:16).

bij de weg-
n.l. alle pro-
emia tot het
die was zeer
ken 30 en 31
esproken was,
in Bethleem,
vervulling.
stus zelf ver-
afwijzing der
afwijzing van

al der herders
t-kindje-in-de-
met verwon-
tegenstelling,
in, die al hun
n haar hart",
het verder ge-
ij de woorden
ze de moeite
nder te over-
ik om hebben

God-verkoren
willen schen-
i die Oosterse
p van de ster
nnen zij zich
rgeren, Wiens
sling is komen

hiedenis. Niet
hun kinderen
el weleer, het
Ben-oni schol-
t wilden aan-
zu aanvragen
hun vijanden,
Van het vle-

er in dit voor-
hemieten tot
ons Kerstid
blijken uit de
t, die er in het
niet alleen in
an Goede Vrij-
en van de we-
levenden en de

et als trooste-
en net zo luid
ebben; die met
endom en met
een raad meer
ovige aanvaar-
n altijd goede
voortgaan, we-
zo woeden, en
de ouders van

de kinderen en de kinderen van de ouders, om ons in
concentratiekamp of uraniummijn te doen ondergaan —
hij op die manier slechts onze verlossing bespoedigen
kan.

En wie daar niet aan wil, aan het met Christus
lijden om in die weg ook met Hem verheerlijkt te mo-
gen worden, wie de voorgestelde vertroosting daar-
voor ontoereikend acht, omdat hij er geen houvast
aan heeft door het geloof, hij houde het zich gezegd,
dat zijn Kerstlied ter ere van het Christus-kind niet
verantwoord was, want dat Kind van Bethlehem is de
Kruis-Koning, die hen, die Hem volgen willen, toe-

Het laboratorium geopend

(NIEUWJAAR).

„Amen. Ja, kom, Heer Jezus”.

Openb. 22 : 20b.

In de theologie is bekend de stelling, dat hetgeen
vóór gaat in Gods besluiten, het laatste is in de
uitvoering daarvan. Met behulp van die stelregel
werd er dan weer teruggeredeneerd: wat het laatste
is — zaligheid ener, verdoemenis anderzijds — moet
het eerst besloten zijn, en zo werd dan een orde van
Gods besluiten uitgedacht, waarin al het andere, als
zondevaal en herschepping, ondergeschikt is aan de
uitvoering van dat allereerste besluit terzake van
hemel en hel. Tegen deze denkmethode werd dan weer
door anderen sterk geopperd en zo zag men de
strijd ontkend van supra- en infra-lapsarisme, res-
pectievelijk op het eerste of tweede spoor.

Intussen heeft die strijd zelf wel bewezen, hoe be-
denkelijk het is, wanneer wij Gods besluiten trachten
te ordenen en daarbij van stelregels als de genoemde
uitgaan, die vooropstellen hetgeen te bewijzen ware.

Het is dan ook ons voornemen niet, aan de aanvang
van een nieuwe jaarkring onze geesten te bezwaren
met een zo riskant axioma. Dat we bij zulk een be-
gin er toch aan herinneren, geschiedt, omdat er reden
is het nieuwe jaar ook als persjaar, als bid- en werk-
jaar, als meditatie- en activeringsjaar, in te gaan met
een variatie op dat bekende woord, namelijk deze:
wat het laatste is in de uitvoering van Gods plan,
zij het eerste bij de vorming van onze besluiten.

Dit dreigt nog wel eens vergeten te worden. Men
kan veel mediteren, zelfs filosoferen of speculeren
over Gods Raad en zijn uitvoering in der eeuwen loop,
men kan dat vooral bij een jaarwisseling ondernemen,
en tegelijk in zijn stoel blijven zitten in stee van de
Koning tegemoet te gaan.

Eén der symptomen van deze gesteldheid kan we-
zen, dat wij bij voorkeur aan het einde van het
jaar over een tekst als bovengenoemde peinen en bij
de aanvang van het nieuwe althans mindere aan-
dacht hem waardig keuren. Aan het einde zeggen
wij dan elkander: weer een jaar voorbij, weer een
jaar, dichter bij Jezus' wederkomst. Weer een jaar
vervulling van Gods Raad, weer een jaar dichter bij
de laatste uitvoering van al Zijn besluiten. En het is
goed, zo te spreken. Alleen maar, als het écht goed
is, zullen we deze notities niet bij voorkeur voor een
Oudjaartermijn reserveren, maar bij het nieuwe jaar
des te sterker nog accentueren. Want woorden
als deze mogen zwaar wegen aan het einde — aan het
begin zijn zij van des te groter importantie.

Misschien wil hier iemand tegenwerpen, dat dit
woord toch in de bijbel immers ook aan het einde
staat? Het is, op de apostolische zegengroet na, waar-
mede — gelijk nog elke Zondag — de woord-dienaar
van de gemeente(n) afscheid neemt (vs 21), het laas-
te woord van het laatste bijbelboek. Maakt de Schrift
het daarmee zelf niet méér tot een woord geschikt
voor het slot, dan voor het begin?

Deze tegenwerping evenwel zou geen stand kunnen
houden, indien men slechts denkt aan literatuur in
het algemeen. Wanneer bijvoorbeeld een wetenschap-
pelijk auteur een nieuw onderzoek op de laatste blad-
zijde afsluit met zijn conclusie, dan zal, indien de ar-
gumentatie zulver is geweest, die conclusie blide wor-
den begroet als uitgangspunt voor nieuwe arbeid; de
laatste formule is alweer de eerste praemisse van de
door deze ontdekking ontsloten nieuwe wetenschap-
pelijke bedelling. Reeds daarom moesten wij ons
schamen over zoveel traagheid in het gebruik van
Het Boek, waardoor wij bij zulke werkers met „een”
boek nogal eens ten achter blijven.

Maar wat meer is, genoemde tegenwerping strandt
op de tekst zelf. Daarin vallen verschillende momen-
ten op, waarvan wel in de eerste plaats, dat het een
woord is van de bijbelschrijver zelf. Het is hier Jo-
hannes die zijn eigen spreken vastlegt: Amen; ja,
kom Heer Jezus. Daarmee antwoordt hij de Kyrios
zelf, die al het voorgaande getuigde, en het nog eens
voor Johannes' oren afsloot met een herhaalde ver-
zekering: Ja, Ik kom haastiglijk. Daarop betuigt nu
de apostolische getuige, de schrijver door de Geest
zins Heren, zijn ambtelijk „amen”.

Zo sluit dus de bijbel niet met een rechtstreeks
woord uit Gods of Christus' mond, een woord „vers”
en direct van Zijn lippen, maar met een woord van
een mens — hoezeer ook gesproken door de Geest.
En dit valt des te meer op, daar in hetzelfde
hoofdstuk reeds eerder een dergelijk woord als uit

roept: „Die achter Mij wil komen, die verloochene
zichzelf, en neme zijn kruis dagelijks op zich en volg
Mij”. „En zalig is hij, die aan Mij niet zal geërgerd
worden!” (Luk. 9 : 23; Matth. 11 : 6).

Bedenk het wel, ieder die dit leest, alle loflied ter
ere van de Christus Gods is een wanklank in de oren
des Heren, als het geen geloofslid is. Want al „wat
uit het geloof niet is, dat is zonde” (Rom. 14 : 23).
Ook het „Ere zij God”, gezongen met een hart, dat
weigert getroost te worden. Weigert getroost te wor-
den ook over de schuld van deze weigering.

J. GROEN.

UIT DE SCHRIFT

mensenmond komend was neergeschreven: de Geest
en de Bruid zeggen: kom. En die het hoort,
zegge: kom. Christus had dus reeds aan dit antwoor-
dend spreken der kerk door de Geest een plaats ge-
geven in het eigen hoofdstuk. Maar dit is blijkbaar
niet voldoende. Erbij moet eenzelfde woord uit Jo-
hannes' eigen apostolische mond. En de vermelding
daarvan moet een nog nadrukkelijker karakter ont-
vangen dan die eerdere van het roepen der Bruid.
Want terwijl het spreken van de Bruidgom „Ik kom”
(vs 7, 12) en het antwoord van Geest en Bruid (17)
nog door andere verzen van elkaar gescheiden waren,
volgen zij nu vlak op elkander: de stellige herhaling
van Hem „Ja, ik kom haastiglijk” en dat directe
antwoord van de apostel „Amen, ja, kom Heer
Jezus”.

Als dat gezegd is, is het boek gereed, is ook Het
Boek voltooid. En nu moeten we toch nog weer den-
ken aan dat geval van die nocate werkers met „een”
boek. De leerlingen vallen dankbaar aan op het boek
van de Meester en gaan nu haastig opereren met de
nieuwe werkmethode, die Hij hun daareven heeft bloot-
gelegd. En het is de grootste vreugd van de Meester,
wanneer Hij hoort, niet maar hoe Zijn laatste
woord ook hun laatste woord is — waar dit ge-
beurt, is de dood van het epigonisme, de napraterij,
de steriele herhaling — maar waar Zijn laatste
woord door hen haastig als hun eerste, nieuwe,
wordt nagezegd. Daarmee betuigen zij: hier zit mu-
ziek in. Ons werk zou doodgelopen zijn, als niet Mees-
ters laatste woord al onze laboratoria opnieuw ont-
sloot en open houden bleef, ons inspireert,
een eindeloos veld van arbeid plots voor ons open
werpt en morgenklanken bij de continu-arbeid van
heden af ons duurzaam horen doet. En al wat van
Zijn lippen tevoren is gevloeid en toen reeds greltig
ingedronken, het wordt nu in laatste instantie met
en in dat laatste woord tezaam aanvaard en blij be-
antwoord; de laatste formule rechtvaardigt ook het
hële boek en al zijn dikke delen, het laatste woord is
de proef op de som en tegelijk Profetie van de grote
Som.

En daarom, mijn broeder, kunnen wij heden weer
werken gaan. Wij kennen maar amper de duizend-en-
één afdelingen, tafels, hoekjes en bijkamertjes, van
dat grote laboratorium waarin wij als kerkwerkers
allen te werk zijn gesteld, terwille van het Rijk onzes
Gods in Zijn Pinkster-atoom-geweld-bedelling. Maar
van al onze verschillende plaatsen vandaan, zien wij
de Meester en — dat is heus even belangrijk nu,
juist als gij de mens mens laat, mededienstknecht (vgl.
vs 9) — die voorman van ons, die eerste werker, en de
laatste tevens van die wereldlaboratoria-achtende-
apostolische-periode, die grijze Johannes. En wij horen
dat tweegesprek, dat al onze programma's bepaalt:

Hij: hebt ge het nu alles goed gehoord? En zult
ge het alles recht doorgeven? Kan Ik er van op aan,
dat gij van Mij, de getrouwe Getuige, nu een getrouw
getuige tot het laatste zult zijn? Bewijs het Mij nu,
door het wachtwoord uit te spreken, dat Ik u Zelf
dicteer, het wachtwoord, dat u straks met al uw
meegetuigen de deuren tot alle vertrekken van die
grote werkstad ontsluiten zal, omdat het zelf tot alles
de sleutel is.....

en dan hij: Kyrios, Heer, Meester, Gebieder over
al dit geweld en over al deze knechten, het was nu zo
duidelijk, ik heb het verstaan, en ze zullen het alle-
maal verstaan, ik geef het hun door en de Geest doet
het wachtwoord gebruiken. Heus, Heer Jezus, zo leeft
het bij ons: Kom, kom, Amen, Ja kom Heer Jezus.

En als dan daarop, op dit woord van één keer
de regelmatige zegengroet ten afscheid volgen mag
(vs 21), weet ik: dit is nu ons grote begin tot de
grote Dag. Het laboratorium staat in de woestijn (Op.
12). En ik weet: daar staan er meer vandaag, spion-
nen werken er en het is geweld wat daar wordt uit-
gebroed. Maar ik weet, dat ons laboratorium zijn
Meesterschap in de hemelen heeft en dat nog heel
wat groter krachten daar aan het gisten zijn. Voorts
weet ik, dat de Meester alle vijanden, alle verraders
en spionnen, maakt tot een voetbank voor Zijn voeten.

Nu kan ik werken gaan. In een witte laboratorium-
jas. Die bij het werk nog vaak bezoedeld wordt. Maar
ook steeds opnieuw gewassen mij wordt toegereikt.
En straks voor een wit feestkleed met haast verwis-
seld. Want daartoe komt Hij. Zalig de werker, die de
Heer, als Hij komt, in het laboratorium — dat huis
van labor, arbeid, inspanning, met name zware arbeid,
vermoelenis, ja zelfs zwoegen onder „t kruis” — zal

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Continu werkdag houden met continue sabbat achterhaald

Het vraagstuk van de Zondagsrust dreigt weer in
een acuut stadium te komen. Bij de toenemende indu-
strialisatie, die in ons vaderland wordt nagestreefd,
komt de gedachte op of het niet gewenst zou zijn van
vele fabrieken continu-bedrijven te maken. Voor ieder,
die leeft bij eigen licht — indien dat al licht mag
worden genoemd! — en op zijn tien dode vingers de
begrotingen opmaakt, een aanlokkelijke gedachte. De
industrialisatie vordert geweldige kapitalen ter inves-
tering en in een grootbedrijf als de Philipsfabrieken
in Eindhoven staat een van de zeven dagen van de
week een technisch apparaat van vele miljoenen vol-
komen renteloos. Zou zulk een bedrijf continu-bedrijf
worden, waar zeven maal vier en twintig uur per week
de machines in bedrijf waren, dan zouden volgens de
rekening van Bartjens de voordelen vele zijn. Bij ge-
ringere kapitaalsinzet zou voor meerdere arbeiders
werkgelegenheid en brood te vinden zijn, de productie
zou met een zevende van de huidige kunnen worden
verhoogd, de concurrentiemogelijkheden tegenover het
buitenland zouden stijgen, ons land zou zijn toch al
zo moeilijke economische positie gemakkelijker kun-
nen handhaven, enzovoorts. Kortom, onze welvaarts-
kansen zouden stijgen van zes op zeven. Dat is een
rekenom, die voor allen opgaat. Want — men heeft
het vroeger in de schoolstrijd al uittentreure herhaald
— twee maal twee is vier. Dat is voor christenmen-
en niet-christenen al even hetzelfde. Dat zegt men
tenminste. Maar het is de vraag.

Nu is het een goed ding te rekenen volgens Bartjens.
Maar het is een kwaad ding te rekenen zonder God.

De Prins der Nederlanden, het zij hier met grote
dankbaarheid herdacht, heeft er bij zijn erepromotie
op 16 November het illustere gezelschap van de Senaat
der Technische Hogeschool aan herinnerd, dat ook in
het wetenschappelijk en technisch en economisch be-
drijf de honderd en zeven en twintigste psalm de
Waarheid is: „Zo de HERE het huis niet bouwt, te-
vergeefs arbeiden deszelfs bouwlieden daaraan”. Een
woord, waarover we ons, door deze man, bij deze ge-
legenheid, in deze kring gesproken, verblijden kunnen.

Vinde dit Woord Gods niet slechts in de kring tot
welke het gesproken werd in de Nieuwe kerk, zo
dicht bij het graf, waarin volgens het inschrift in de
hardstenen zerk, die de toegang tot de koninklijke
kelder dekt, de grote Oranje de wederopstanding der
doden wacht, maar ook buiten Delfts illustere Hoge-
school gehoor!

„Zo de HERE het huis niet bouwt”.

Op die zegen mag ook het volk van Nederland alleen
rekenen als het gaat in de weg van 's HEREN ordi-
nantien. Ook ten aanzien van de rustdag.

Wanneer wij op onze dode tien vingers de rekening
opmaken, dan rekent de HERE nog wel eens een keer
over. Dan haalt Hij vroeg of laat een streep door de
rekening.

Niet altijd terstond. Niet steeds komt haastig de
straf over de boze daad.

Daarom is ook het hart van de kinderen der men-
sen vol om kwaad te doen.

Maar het komt.

En het zou kunnen zijn, dat de HERE, als het
continubedrijf werd ingevoerd, bij al het zwoegen van
de bouwlieden, weigerde het huis te bouwen.

Of — dat kan ook — dat het continu werkdag
houden met een continue „Sabbat” werd achterhaald.
Dát heeft het volk van Juda ervaren.

Dat had ook gerekend „volgens Bartjens”. Het had
de wekelijkse sabbat niet gehouden. Aan de sabbats-
jaren waarin de akker volgens de wet moest rusten,
niet gedacht. Het had alle dagen van de week en alle
sabbatsjaren zijn „productieslag” geleverd.

Toen dreigde het Woord Gods door Jeremia's mond:
dat de HERE hun een gedwongen „sabbat” zou ge-
ven en dat Hij aan het land zijn sabbatsjaren, die het
onthouden waren vergoeden zou in een zeventigjarige
ballingschap (2 Kron. 36 : 21). Dát kan de HERE doen.

Hij kan het land met werkeloosheid, met oorlog,
met deportatie — denk aan Oosteuropa! — slaan!

Dan worden de sabbatten „ingehaald”.

Hebben ze misschien vroeger al „op de keien” ge-
lopen, mannen, die de HERE Zijn Dag onthielden, die
een gedwongen „sabbat” ontvingen?

Heeft de HERE deze dingen niet al gedaan in de
jaren van oorlog en bezetting?

Heeft men het niet opgemerkt?

Toch: „geslagen, maar geen pijn gevoeld”?

O, als in de kerk niet meer brandt de lamp van het
Woord Gods, het eeuwige licht! Dan wordt het donker.
Buiten haar is geen zaligheid.

Daarmee te rekenen, dat is rekenen in het geloof.
„Zo de HERE het huis niet bouwt, tevergeefs.....”

Maar de HERE achterhaalt alle geschonden sab-
batten.

D. E. C.

vinden, also doende. En het wachtwoord sprekende.
Elke morgen. En dus tot zijn laatste snik. Die dan
ook weer zijn eerste ademtocht mag zijn, waarop geen
uitademing meer hoeft te volgen.

H. J. SCHILDER.